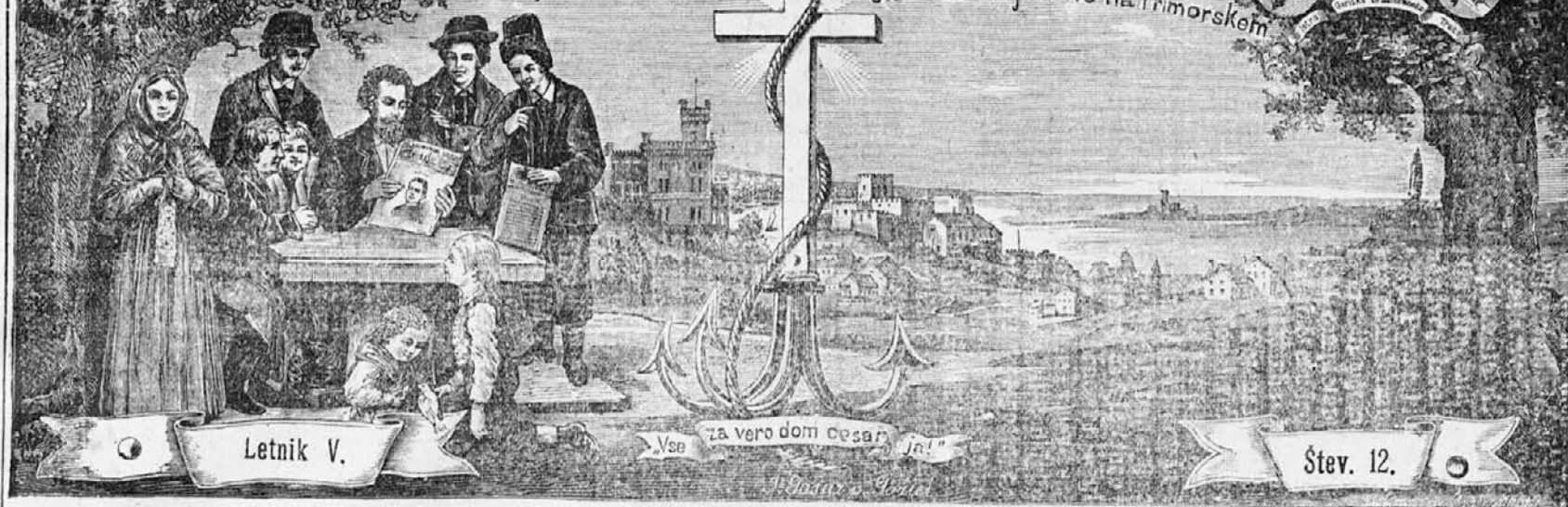

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem

Letnik V.

Vse za vero dom cesarja!

Štev. 12.

„Primorski List“

izhaja vsaki 1., 10. in 20. dan v mesecu. Cena za celo leto 1 gl. 50 n., za pol leta 75 nov. Posamezne številke se dobivajo v tabakarnah: Nunske ulice in Šolske ulice po 4 nov.

V Gorici, dne 20. aprila 1897.

Vredništvo in vpravnništvo

mu je v Gorici, Nunske ulice št. 10. — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. O-gläse in naznanila sprejema vpravnništvo po pogodbi.

Kje smo?

„Kje smo“, tako se je povpraševal „Pr. L.“ v št. 34 prešlega leta. „Jugoslovanski klub“, tako je pisal naš list, „bode skoraj gotovo v kratkem dejanje! Od tega kluba si mnogoteri obečajo zlato dobo za Slovence, dobo „miru“ in „složnega delovanja“ za prespeh narodov! Prav! Mi se svojega stališča nikdar in nikoli nismo načelno obsojali „jugoslovanskega kluba“. Mi smo vsikdar bili zanj, seveda le, ako se vere ne izbacne iz političnega načrta njegovega. Mi smo strogo „verski“ in „katoliški“, a zavzemamo tudi „odločno“ narodno stališče. Mi se bomo držali starega gesla: „vse za vero“, „vse za narod“, „vse za Avstrijo“! Ne samo „vse za vero“, niti samo: „vse za narod“! obojno bomo povdarjali, v tem smislu ljudstvo i za naprej vzgajali, dokler je ne vzgojimo, da bode poslala pristne svoje zastopnike v zbor, da bode jugoslovanski klub ves tudi načelno krščanski klub!

Jugoslovanski krščansko-socijalni klub, klub se vsem in pristnim krščansko-socijalnim političnim načrtom, to je in bode naprej naše geslo!“ — Tako je pisal „Pr. L.“ dne 1. decembra 1896. Danes smo vže 20. aprila 1897. Minulo je skoro vže pol leta... „Pr. L.“ je ostal zvest svojemu geslu in se raduje zdaj, ko je postala tudi „njegova“ vzorna misel „dejanje“. Sedaj, ko se je resnično osnovala taka zveza naših poslancev na Dunaju, ponosen je „Pr. L.“ na to, da se je do pičice in še bolj vresničila in vte lesila njegova vzorna misel o parlamentarni zvezi naših poslancev.

„Prim. L.“ se je potezal za „jugoslovanski klub“. Naši poslanci pa niso zasnovali samo jugo-slovanskega kluba, marveč slovensko zvezo. Če bi bili v prvi imeli vstop samo jugoslovanski poslanci, bodo v sedanjo zvezo lahko vstopali tudi zastopniki severnih Slovanov. Da, pristopili so vže: 6 katoliških Rusov in 2 katoliška Čeha. S tem pa je položen temelj — bratskemu zblizovanju vseh slovanskih narodov v Avstriji na kršč. podlagi. „Slovanska zveza“ ima nadalje za temelj svojemu političnemu delovanju „krščansko“ vero! Če se je tedaj „Prim. L.“ ogreval za „krščanski“-jugoslovanski klub, sme biti in je do cela zadovoljen ter iz dna svoje duše pozdravlja „slovansko-krščansko“ zvezo. Pozdravlja pa to zvezo naš list toliko navdušeniše, kolikor je prepričan, da tudi mej Slovani bode odklenkalo ponekodi še zmerom vladajočemu, od ptujca sprejetemu liberalizmu, in da tudi mej Slovani imajo bodočnost le „krščanske“ stranke.

Da, da! Kakor je na Slovenskem za vselej! odklenkalo neznačajnemu, polovičarskemu, ter skozi in skozi samoljubnemu liberalizmu, prav tako pride ura in morda

ni več daleč: ko bode odklenkalo tudi poljskim in mladočeškimi liberalcem. Bodočnost ni mladočeška niti mladopoljska, marveč slovansko-krščansko-socijalna! Bodočnost je „slovanske kršč.-narodne“ stranke.

Nikar naj nas ne moti, da sta bila izmeji nad 80 čeških zastopnikov zadnjič izvoljena samo dva odločna kršč.-socijalna poslanci! Danes 6 let jih bode lahko 20 in potlej še čez 6 let, če sicer ostane današnja državnozborna oblika, jih bode vže lahko 40 in še več!

Tudi na Poljskem se svita... V nekem oziru konservativni ali v mnogočem, vsaj po večini, pristno liberalni poljski klub dobil je nevarnega tekmeča v mladem a toli bolj krepkem in strastno navdušenem „poljskem krščansko-narodnem“ klubu. Ta skupina šteje za enkrat le 6 poslancev, kateri zaprisezajo na zastavo P. Stojalovskega.

P. Stojalovski je bil v začetku „krščansko socijalni“ ljudski voditelj, poljski „Lueger“. Le neznosne razmere v Galiciji, poljska zlahta in z njo najože združena poljsko avstrijska vlada, kateri so hoteli skupno kar zadušiti žilavo in bujno krščansko-socijalno gibanje v Galiciji, imajo na vesti nekatere ponosno-drzne zaključke istega pata, vsled katerih je zapadel cerkveni kazni.

Upati pa je in to nado izražajo vže mnogi krščanski listi, da se P. Stojalovski še letos poda v Rim, kjer bode čul iz ust gotovo prvega krščanskega socijalista na svetu, starčka sv. očeta Leona XIII. doklej gre krščanski socijalizem in kje začne demokracija. Mi pričakujemo, da se bode Stojalovski pokoren podvrgel sodbi sv. stolice in deloval mej vernim poljskim narodom v smislu nemških, slovanskih ali tudi čeških kršč. socijalistov. No, tedaj pa bode avstrijska Poljska prav tako hitro v rokah kršč. socijalista P. Stojalovskega, kakor je bil Dunaj in vse nižje Avstrijsko skoraj kar čez noč v rokah dr. Lueger-ja.

Tedaj pa bode tudi slovanska „kršč.-narodna (socijalna) zveza“ najmočnejša med raznimi državnozbornimi skupinami.

Sicer naj se zgodi tako ali tako, jedno je gotovo in nedvomljivo: da slovanska „kršč. narodna zveza“ ima bodočnost. Zakaj načela verska niso izčrtana iz nje političnega načrta, a načela „krščanska“ bodo govorila častno, zmagovalno besedo v bodočem socijalnem stoletji, da „krščanska načela“ imela bodo zadnje besedo v človeški družbi t. j. v vsesplošnem mejnarodnem parlamentu človeškega rodu! — Krščanskemu načelu tiče: bodočnost.

Zato pa tudi strankam, ki se le tega krščanskega načela z dušo in telesom oklepajo, tiče častna bodočnost. In taka stranka je in bo slovanska kršč.-narodna zveza.

Seveda je tudi v tej „krščanski“ zvezi par poslancev, katerim je krščanstvo le

puhla beseda (fraz), in njih sedajna krščanska politična zastava le prisiljena kakor nekako nujno zlo, katero je po dr. Ferjančiču, zakrivil le strašanski poraz liberalne stranke na Kranjskem pri zadnjih državnozbornih volitvah. „Zato pa delajte na to“, kliče iz Dunaja dr. Ferjančič, kranjskim svojim bratom liberalcem, delajte na to, da zbobnate pri prihodnjih volitvah liberalno večino v številu slov. poslancev! No, potem se bode, lahko (tako med vrstami) izpustila fraza! „krščanska“! in nam ne bo treba zakrivati lica pred brezverskimi mladočehi!!

In „Slovenci“, recite: „nemčurski Narod“ poslušaj dr. Ferjančiča. Memo premirja med poslanci na Dunaju, memo „krščanske zveze“, katero je ves slovenski se krščansko-čuteči svet z navdušenjem vzel na znanje, memo vseh primorskih in drugih obmejnih Slovencev napoveduje kranjska, nemčursko-liberalna stranka dr. Tavčarjeva boj, najhujši boj na življenje in smrt stranki prvega slov. kat. shoda. Ona pozivlje, upamo zastonj, tudi obmejne Slovence v svoje nemčurske in protikrščanske vrste. In vendar danes 6 let morda ne bo nijednega Slovence-liberalca na Dunaju. — Naše geslo pa je, znova povdarjamo, naše geslo je in ostane: „vse za vero, dom, cesarja“; naš vzor, državnozborni klub: avstrijsko-slovanska, krščansko-socijalna zveza!

Živeli torej vsi avstrijski slovanski krščansko-socijalni poslanci!

Migljeji!

Pri zadnjih volitvah za državni zbor so se vdeleževali goriški Slovenci prvotnih volitev prav v pičlem številu. Po nekodi, celo v dosti krajih, volila je sama komisija volilne može; v drugih so prišli po trije, z večine ne več kakor 10 ali v najboljšem slučaju 20; le redko kje je bila volitev živahna. Od kod to?

Res je sicer, da naše ljudstvo zadnjič ni šlo tako številno na volišče, ker ni bilo strankarskega boja; ali vendar niti to, češ, so zaupali, da bodo vže tako voljeni samó dobri može, nas ne more posebno prepričati o misli, da naše ljudstvo je vže dosti poučeno o pravicah ter dolžnostih volitev in njih pomenu. Nekteri seveda trdijo, da bi morali poslanci sami vršiti nalego ljudskega političnega učitelja in vzgojitelja. Kdor pa od blizu pogleda vlogo enega ali drugega naših poslancev, ta bode potrdil, da našim poslanecem v današnjih razmerah ne dostaje časa povsodi hoditi: od kraja do kraja in v vse gorske vasi ter ustmeno poučevati ljudstvo o njegovih pravicah in političnih dolžnostih. In vendar bi morala biti tudi zadnja politična občina res tudi politično zrela! V časih namreč utegne zaviseti od ene ali pa

občin usoda cele narodne stranke. Edino sredstvo za to so torej in morejo biti poslanci časniki. Kaj pomaga, če mnogi volilci možje ne znajo brati, ali pa se jim škoda zdi plačati par desetice za kak časnik?! In takih je, žal, mej Slovenci še mnogo. — Kaj torej preostaje? Domači, vaški, krajevni poslanci našega ljudstva t. j. duhovniki in učitelji.

Da, duhovnik in učitelj sta v prvi vrsti poklicana vzgojevati ljudstvo ne samo v cerkvi ali v šoli; ampak tudi izven njiju v „društvih“, t. j. ne samo o „verskih“ ali o „državljanskih“ in človekoljubnih, marveč tudi o njega političnih pravicah ter dolžnostih.

Duhovnik je po „božjih postavah“, učitelj po človeških odločen za vzgojitelja prostega ljudstva.

Duhovnik in učitelj bi morala tedaj složno in skupaj, sevda na podlagi in temelji sv. kršč. vere, dovajati naše ljudstvo do politične značajnosti in zrelosti!

V to bi se moralo suovati po večih krajih, če možno v vsakem vikarijatu na Goriškem izobraževalna društva. Ta naj bi širila mej ljudstvom po primernih govorih dotičnih političnih vzgojiteljev spoznavanje sedajnih prenesrečnih gospodarskih razmer. V tistih društvih bi se moralo očitno in neprekrivo povdarjati, da ni drugje rešitve iz socialne bede in „mižerije“, kakor v povratu h krščanskemu življenju v zasebnem, družinskem in tudi narodnem ali političnem življenju. „Nazaj h 10. božjim in 5. cerkvenim zapovedim“ v družinah, občinskih ter deželnih in tudi državnih zbornicah, nazaj h dejanskemu (praktičnemu) krščanstvu, tako mora klicati dandanes resen političen vzgojitelj svojega naroda, bodisi tudi neduhovnik. Saj tudi dr. Lueger ni duhovnik, ampak odvetnik, in vendar vsopredno z jezuitom Abelom, kliče in zopet prigovarja Dunajčanom: „Nazaj, tudi v politiki h krščanskim načelom“. In slušajo ga ne baš prekrščanski Dunajčanje; in slušalo bi ter ubogalo toliko bolj take krščanske politične vzgojitelje tudi naš verno slovensko ljudstvo.

Za-to pa, bratje duhovniki, tovariši gg. učitelji začnimo ozir. nadaljujmo složno započeto delo politične vzgoje našega ljudstva. Složno snujmo krščanska izobraževalna društva. Skupno navdušujmo naše ljudstvo za njegove verske in narodne svetinje. Bok ob boku se ustavljajmo v bran vsakteremu sovražnemu nplivu in še posebej preteči socialni demokraciji!

Da tudi nam preti socialno-demokracijska povodenj t. j. brezverski in brezdomovinski, z gola kruhoborski tok, v politiki je vže pokazala zadnja državnozborna volitev. V Nabrežini so zmagali „demokratje“. Drugod, kakor v Cerknem, so ostali v znatni manjšini, še drugodi pa se niso udeležili volitve.

Uprašanje pa je, ali se je ne bodo udeležili tudi, kedar najpreje bode?! Zadnji „Pr. L.“ ponatisnil je tudi konec dopisa izpod Kolk, kakor ga je bil nekdo poslal v „Slovenca“. A dopisnik pravi, da se širi tak tok tudi mej našim učiteljstvom. Res je samo to, kakor smo pozneje poizvedeli, da so baje „trije“ osamljeni gospodje v ajdovskem okraju goreči pristaši „Delavca“, ali ostali gg. učitelji da z istimi tremi vže dalje časa nimajo nobenega stika! To nas je močno oveselilo in za to danes pozivljamo in prosimo vse gg. duhovnike in učitelje k složnemu, krščanskemu, javnemu delovanju!

Zglejmo se na socialnih demokratih, kateri z apostoljsko vnemo in neutrudno gorečnostjo navdušujejo ljudstvo za laž ali vsaj: zmoto!

Sevda: ložje je podirati, kakor zidati; ložje človeško družbo ugonabljati, kakor pa ozdravljati; hvaležniše človeške strasti po imetju in vživanju vzbujati in ljudstvo hujskati, kakor delajo demokratje, kakor poučiti in navajati je h kršč. treznosti, varčnosti, delu, poštenju, čednostim: kar je naloga kršč. socialistov. Ali, to nič ne dé!

Zdaj je čas, da začnemo zidati v javnosti tudi izven cerkve in šole, po shodih na pozitivno — krščanski podlagi proti odločno brezbožni demokraciji. Snujmo tedaj kršč. socialna izobraževalna društva, proučujmo kršč. gospodarska načela, z njimi seznanjajmo naše ljudstvo v živi, prepričevalni besedi: in yršili bomo s tem svojo krščansko, narodno in sploh vzgojevalno dolžnost! Ljudstvo pa nas bo umelo in tudi proti demokraciji neomajno stalo pod zastavo:

„Vse za vero, dom, cesarja!“

Politični pregled.

Notranje dežele.

Presvitli cesar gre 25. aprila v Petrograd, kjer se delajo velike priprave za njegov vsprejem. Da gre svetli cesar v Petrograd, to ne more biti brez pomena.

Državni zbor se snide 28. t. m. Poslanska zbornica bo najpreje obravnavala razne nujne predloge, med njimi tudi predlog naših poslancev o primorskih razmerah.

O galiskih volitvah se je prav obširno razpravljalo v državnem zboru. Kar se je dogajalo ob volitvah v Galiciji presega vže vse meje. Razkrilo se je svetu marsikaj, o čemur dosedaj ni imel izven Poljakov nihče niti najmanjšega pojma. Vsa zadeva se je na predlog dr. Stranskega izročila legitimacijskemu odseku. Gradiva odseku ne bode manjkalo, in ko se še zaslisišjo mnogoštevilno navedene priče, bode lahko izrekel svojo sodbo, ki pa za vlado najbrže ne bode preveč neugodna.

Dunajski župan dr. Lueger je potrjen. Umeščen je bil danes ob slovesni udeležbi dunajskega ljudstva, kateremu se je s tem izpolnila najsrčniša želja.

V Slavoniji se posebno širi socializem. Vlada je zaprla demokratskega vodjo Ancelja in vrednika dem. lista. Ali pa bode to pomagalo, ko sama na drugi strani vničuje verski čut v hrvatskem ljudstvu.

Ministrom za Češko bode baje v kratkem imenovan dr. Kaizl. S tem hoče vlada popolnoma pridobiti Mladočehe za se.

Vnanje države.

Rim. Novih kardinalov bode imenovanih čvetero v konsistoriju dne 25. aprila, trije so francoski škofje, jeden pa je španjski. Sv. oče Leon XIII se doslej še za več drugih niso odločili, dasi je njih imenovanje, med njimi je neki tudi nadškof v Zagrebu, sicer vže gotovo.

Nemčija. Cesar Viljem pride dne 21. aprila na Dunaj, ter ostane ondi dva dni pri našem cesarju.

Ruska vlada je prepovedala slobodno zborovanje v svrhu ljudske omike. V Rusiji so vže tako vsa društva prepovedana, sedaj so odpravili še izobraževalna društva. Imajo pač čudne pojme o slobodi!

V Rumuniji je odstopilo celo ministertvo. Vzrok je razpor v liberalni stranki. Kandidatov gotovo ne manjka.

Grško-turško vprašanje. Prvi strel se je čul v saboto 8 dni zjutraj na grško-turški meji, ki je vzbudil splošno pozornost vseh evropskih krogov. Boj se je pričel na ondodnih višavah in je trajal skoro do noči. Čez makedonsko mejo namreč je pridrlo kakih 3000 vstašev, ki so napadli prve turške vrste, te prodrli in dospeli na turško mejo. Razdejanih je več turških vojnih priprav. Izguba na obeh straneh je do sedaj še neznan. Toliko je mogoče posneti iz najnovejšega zasebnega brzogajnega poročila iz Aten. Gotovo je, da se je precej močna četa vstašev v Epirskem gorovju spoprijela s turškimi vojaki, ki so se morali umakniti za nekaj korakov nazaj. Turški sultan je takoj ukazal poveljniku Edhem-paši, da mora z armado prestopiti grško mejo. A je hitro preklical dano povelje. S tem pa neki ni ustrezno grški armadi, ki baje komaj čaka trenutka, ko se bo udarila s Turčinom. Poleg tega pa sili grško vlado k naglici tudi pomanjkanje denara. Ministerski predsednik Delyannis je, kakor poročajo listi, izjavil, da mora Grška takoj

pričeti vojsko, ako se sploh hoče bojevati. Jednako težavno stališče ima vrhovni poveljnik armade, prestolonaslednik Konstantin, ki baje ne bo mogel več brzditi in krotiti častniškega osobja. Turška vlada bi še vedno rada prepričala celo Evropo, da so se prvega napada udeležili tudi redni grški vojaki. Sedaj pa, ko je poslanik Nelidow sam dokazal sultanu, da se ta vest ne potrjuje, očita turška vlada grški, zakaj bolj ne pazi na vstaške čete in jim ne prepove, napadati turške armade. Prav dobro je odgovoril minister Delyannis poslaniku Assimbeyu, ki mu je naznanil to očitjanje, da grška vlada ne more zapovedovati vstašem in grška armada ni dolžna varovati turških vojakov in bi bila ravno tako dolžna turške uprave, da bi pazila na vse, kar se godi okrog njenih vojakov. Sultan in njegova vlada sta seveda vže navajena, da sta vedno zavarovana od vseh strani, in ker se čutita na Kreti dovolj varna, bi rada tako varstvo tudi za armado na grški meji. Sedaj baje vlada mir ob meji. A bojimo se, da ta mir ni drugo, nego znamenje bližajočega se viharja.

Dopisi.

Iz hribov. Veselo se vračajo ptice v lepo našo domovino. Veselo jih pozdravljamo — stare znanke, ki oživljajo naše loge. Žalostno pa moramo gledati, kako trop za tropom odhaja naših mož in mladeničev v tujino. Vidimo med njimi čverste možaka, krepke mladeniče, a večkrat tudi gotovo — nezrelo mladino. Kaj žene pa te vrste ptic selivk v svet? — Marsikateri mož ima dober namen, da si nekoliko pomore z boljšimi služki, kakor jih ima doma. In res mnogo se jih tudi opomore. In to je vada družin, tako da vedno večje je število njih, ki komaj čakajo, da pride čas, da odrinejo. — Pisalo se je, govorilo o tem in grajalo to razvado posebno v naših hribih. — Kraveti mora res človeku srce, kakor bi res naša domovina ne mogla več svojih sinov preživeti. — Ako jih preživi po zimi, ko pridejo domov, večkrat brez pričakovanega prihranjenega denarja, bi jih lahko tudi po leti, ko je vse polno dela in plačila.

Na „Nemško“, k „ajzenponu“, „Sibenbirgen“ — to je beseda, ki kroži v naših krajih. Najhujše je pa to, da silijo v svet mladiči, katerim je le na rokavnjaštvu, katere žene v svet le misel, da bodo prosti, ne pa pod ojštrim nadzorstvom očetovim. Z zadovoljstvom moramo bilježiti, da nekateri pametni možje, kakor gredo radi zasluzka, nočejo takih mladeničev sè sabo.

Poprašajmo se pa ali je tega treba? Ali je res preveč ljudi in dela premalo? Dela je zadosti, posebno ako se še grade ceste in drugo, kar se pri nas navadno godi. Da je dela dovolj, bi nam najbolje pričali posestniki in gospodarji, kateri v najhujšem delu ne morejo dobiti za dober denar še potrebnih delavcev — ne od blizo ne od daleč. Doma ostali delajo, kakor živina noč in dan — a pri vsem tem delo zaostaja.

Da prigodi se, da gredo možki v svet, doma pa ostanejo pri marsikateri hiši same ženske, katere morajo vse delo same opravljati. Po tem ni čudo, ako se vidi zanemarjana gospodarstva, slabo obdelane njive. — Res je sicer, da marsikdo prinese denar domov, a res je tudi, da le pogostokrat jih sreča vara. To priznajo tudi sami, a ko pride čas — hajd, brašno na rame in v svet! — Večina ne prinese domov zaželjenega denarja, ampak s težavo, kakor more se prebije, kar bi se doma gotovo boljše zgodilo.

Ako vpoštejemo senčne strani tega pohajkovanja v svet, daleč odvagajo — recimo — še tako dobre zasluzke.

Poglejmo doma zanemarjeno gospodarstvo, obširne kmetije, brez potrebnih delavcev, zemlja le na pol obdelana, a zima prižene vse „svetovnike“ domu, kateri vsi zobljejo, kar jim je napravila domača mati — zemlja. Kako naglo poidejo krvavi beliči: po krémah brez dela, Mislamo si hišo, kjer

sam gospodar ostane doma, ostali bratje gredo v svet; jesen, zima — privabi vse krog domačega ognjišča in hočejo tudi oni jesti doma, kjer niso delali, koliko kletvine, razporov, sovraštva — razdira potem srečo družine, ako gospodar reče kakšno besedo. Da tako zapravijo vse, da jim ne preostane za pot, ko mislijo zopet odriniti. — Kaj naj rečem o npravnem zlu, saj na tak način ljudje brez nadzorstva podivjajo; vse strasti privlečejo iz tujine in kužijo domač kraj. Posebno dan danes, ko preže povsod na delavce njih „prijatelji“ in „osrečevalci“. Ako vse posnamemo moramo reči, da je to rana na telesu kmetijskega stanu. — Največja revščina, navzlic „zaslužkom“, se utabori v takih krajih, a poleg revščine še npravna propalost. Zato pa vsak, kdor more, kdor ljubi naše ljudstvo, je dolžan vplivati, ljudstvo podučiti, posebno naj bi ne šli nezreli fantalini, kateri svoje zdravje, poštenje, svojo vero zapravijo. Taki ne bodo prihodnost naša, sreča starišev, ampak se razvadijo, ostanejo slednjic v svetu in — občina plačuj za njimi. Videant konsules!

Kaj novega po Slovenskem?

Na Kranjskem. — V Novem Mestu je umrl umetnijski slikar g. Anton Cej! — Marija Rožnik iz Kranja je skočila v Savo. Bila je slaboumna. — 12. aprila vložili so vogelni kamen pri novem katoliškem domu. Zgradba stane 63.500 gld. — V idrijskem rudniku se je ponesrečil delavec Fr. Sinkovec. — Po prekajeno pleče so prišli tatovi k „Šimnu“ v Šmarci, toda popihati so jo morali praznih rok. — 40 letni delavec J. Javornik iz Gor. Slivnice se je obesil na drevesu. Vzrok je žganje. — V Sori je padla 1½ letna deklica v gnojno jamo ter utonila. — V Kropi so ustanovili delavsko konsumno društvo.

Na Štajerskem. — Umrl je v Celju dr. Fr. Krušič, blaga, plemenita duša. — V Celju so obesili morilca Pavla Fermeta. — V Braslovčah osnavljajo Reifeisenovo posojilnico. — Pri Zidan. mostu je vlak povozil Jak. Peklarja, ter mu zmečkal desno nogo. — Nemški vitežki red ustanovi bolnišnico za ormožki okraj. — V St. Janžu na Dravskem polju so ribiči v Dravi vlovili mrtvo človeško truplo. — V Celju se je hotel v smrt obsojeni morilec Kraniz v ječi umoriti, vendar se ni smrtno ranil. — Zavdala si je v Studencih pri Mariboru soproga nekega železničarja. Prišli so ji še o pravem času na sled. — Povožilo je v Mariboru nekega hlapca, ker ni hotel voza zavreti. Umrl je še v isti noči.

Na Koroškem. — Za celovško okolico so rodoljubi osnovali kmetijsko zadrugo. Bog blagoslovi podjetje. — Drzni tatovi so v St. Lipsu vlomili v treh hišah. V prvi so pobrali mesa, v drugi vzeli kruha in v tretji pokradli obleke za 80 gld. — Koroški rojak prof. Jakob Wang je iz Olumuca prestavljen v Beljak. — Nemškutarji obetajo, da prične v kratkem izhajati „Kmečki List“. Kaj pa je tebe treba bilo?!

NOVICE.

Gorica.

Prevzvišenemu knezo-nadškofu se je bolezen polajšala, vendar niso mogli izvrševati cerkvenih opravil velikega tedna.

C. kr. namestnik vit. Rinaldini je bil v pondeljek po oljčnici v Gorici.

Odvetniški izpit je napravil pri tržaškem nadsodišču odvetniški kandidat dr. Alojzij Franko.

Imenovanji. Minister za poljedelstvo je imenoval gozdnarskega nadzornika v Gorici, Josipa Ouschana, gozdnarskim svetovalcem. — Gozdnarski upravitelj Anton Wiltsch je imenovan gozdnarskim nadzornikom v Gorici.

Sv. olje za našo škofijo blagoslovili so mil. tržaški škof, ker se bili prevz. knezonadškof vsled boleznih zadržani.

Naše naročnike prosimo, da nam pošljejo naročnino, ker tudi mi imamo stroške v tiskarni, ki jih moramo točno poravnati.

Shod v Gorici. Veleč. dr. Gregorčič je včeraj poročal o državnoborskem položaju ob obilni udeležbi. Natančneje poročamo prihodajic.

Vojaškim novincem, ki pojdejo prihodnji teden na nabor, prav toplo priporočamo, da se dostojno in mirno vedejo po Gorici. Ne prepevajate in ne ukajte, da ne bodo Italijani zopet vso krivdo zvrgli na uboge Slovence. Mladenci le pametni in previdni, ker gre se za našo čast.

Vojaški nabor za goriško okolico bude v slovenski šoli v Podturnu in na Goriškeku pri Vaneku.

Slovinci kupujte potrebnih stvari pri domačinih, ne pa pri očitnih nasprotnikih.

„Iz dežja pod kap“ šlo je mnogo Slovencev poslednje dni povodom dogodkov v Gorici; šli so namreč kupovat k drugim trgovcem, ki pa so še hujski naši nasprotniki, nego prejšnji. Zakaj ne bi kupovali pri domačinih.

Gorelo je v Pikovi hiši poleg ljudskega vrta. Ogenj je nastal, ko so grela laneno olje. Škode je okoli 2500 gld.

V nevarnosti. Neki zidar slišal je otročji krik iz hiše ob cesti v Strašice. Ker so bila vrata zaprta, vlomil je okno ter našel 3½ letnega otroka na ognjišču. Vnela mu se je obleka. Ubogi otrok se je opeknel na nogi.

Obrekovanje. „Corriere“ poroča o veleč. g. župniku biljanskem, da je zahteval 10 kr. za vsaki spovedni listek, toraj kupčeval se sv. zakramenti. To je nesramna laž, kakorsna se more skovati le v židinski kovačnici

C. kr. zaloga šolskih knjig je od čistega dohodka razdelila mestu goriškemu 104 gld., goriškemu glavarstvu 672, gradiščanskemu 670, tominskemu 280 in sežanskemu 291 gld.

Corriere je začel hujskati tudi proti slovenskim služabnicam, ter kliče na pomoč proti njim celo oblastnije. V tem oziru pač pridiguje gluhim ušesom. Odločno pa oporekamo brezobraznemu natolcevanju, da so slovenske služabnice nekaki moralni rak. Večina slovenskih deklet je še vedno poštena.

Židovski „Corriere“ na metre laže o slovenskih izgredih, a o italijanskih napadih ne ve ničesar. Vidi pezdil. v očesu bližnjega, bruna v lastnem pa ne vidi.

Plesi so prepovedani v goriških okolicah. Mi se nadejamo, da so isto tako prepovedani tudi v mestu goriškem. Sploh pa se prepričamo v kratkem.

Sentinella kvasi o panslavističnih agitacijah v cerkvi sv. Vida na Placuti. Jeli jo bude slovenska pridiga? In zato proč s tujci?

Zabavne vožnje na južni železnici. Od 3. maja do 26. septembra t. l. bode vozil ob nedeljah in praznikih zabavni vlak po znižani cene iz Trsta v Kormin in nazaj. Odhod iz Trsta ob 2. pop., prihod v Trst ob 11.25 zvečer.

Za Velikonočne praznike imeli smo krasno vrame, ki je v okolico zvalilo Goričane. Zabavali so se pošteno in nihče jim ni storil hudega. Slišali smo celo Furlane prepevati v okoliški vasi, in nihče se ni nad tem spodtikal. Bratec „Corriere“ tako divji so Slovenci!

„Corriere“ in „Sentinella“ pred porotniki v Zadru. Veleč. g. Budin je tožil imenovana lista radi razžaljenja časti. Ob enem je prosil za delegacijo kateregakoli sodišča zunaj primorske najvišje sodišče je vsled tega pooblastilo porotno sodišče v Zadru.

Srečno mesto goriško plača pojedino, katero je 22. marca župan Venuti priredil na čast novoizvoljenim poslancem. Pri zadnji mestni seji so vže odobrili strošek za isto. Srečno mesto!

Unione priredila je slavnostno večerjo na čast svojemu predsedniku Pajerju. No pri polnih čašah se vže govori!

Novičanje v Gorici. Potrjenih je bilo izmed 411 poklicanih mladeničev 53. Mnogo jih niti ni prišlo na nabor.

Državna podpora. Okrajni cestni od-

bor ajdovski je dobil 4000 gld. državne podpore za izgotovljenje ceste Rifemberg-Komen-Nabrežina.

V St. Ferjanu je umrl baron Bogomir Tacco.

V Čepovanu so po dolgotrajni borbi vdobili nov poštni pečat se pravilnim slovenskim imenom. Tako je prav!

„Starčki“ katerim je v tukajšnji metropolitni cerkvi umival noge preč. g. stolni prošt msgr. A. Jordan mesto bolehnega knezonadškofa, so vsi vkup stari 292 let; najstarejši šteje 29, najmlajši 22 let. Bili so ti starčki — bogoslovci.

Železnica čez Ture in Bohinj. Kakor poroča „Reichswehr“, sešli so se 9 t. m. pri železničnem ministerstvu zastopniki vseh drugih pri tem interesovanih ministrov da se posvetujejo o načrtu zakona za zgradbo železnice čez Ture in Bohinj. Na podlagi teh posvetovanj skliče se še jedenkrat seja teh zastopnikov. Ni pa vsled mnogih nujnih predlogov, izročeni državni zbornici misliti, da bi se ta načrt zakona že bližnji prihodnosti predložil državnemu zboru. Troški za to železnično zgradbo so proračunjeni s svoto nad 60 milijonov gld.

Vipavska železnica. Državna poslanka kot zastopnika koncesijskega odbora sta vže podpisala pri železniškem ministerstvu zapisnik.

Iz Šempetra. Na Velikonočno nedeljo je bilo vsaj polovico ljudij menj, kakor po navadi. Prišla polovica so bili skoraj izključno Slovenci. — Par Podturencev je hotelo delati „zgago“, pa so jim o pravem času pokazali pot. Sicer je bilo dostojno in mirno, da še nobeno leto doslej tako. Gospod V. Černic je na „praznik vseh praznikov“ zaprl svojo krčmo in vsi so mu dali prav!

Shod v Šempetru bode prihodnje nedeljo. Poročal bode veleč. g. dr. Gregorčič o položaju v državnem zboru.

Zavarovalnico za živino so ustanovili mirnenski kmetovalci na tiho nedeljo. Živinorejci so se zavezali med saboj, da hočejo vsakemu udu, v slučaju da mu pogine živina, ukupiti drugo živino. Zavarovalo se je dosedaj 183 glav govedine, in sicer večinoma iz Mirnega in Peči, ker Rupenci so trdoglavni. A glejte vže v četrtek po tih nedelji je poginila krava nekemu strojarju iz Rupe, ki je posebno govoril proti naši zavarovalnici. Za ustanovitev so se posebno trudili veleč. g. župnik in trije posestniki. Slava njim! Le vrlo naprej v blagor uboega ljudstva!

Strašna smrt. Iz Vojšćice se nam poroča: Dne 16. marca šel je 83. letni starček — samec — od doma z namenom, da gre obiskat nekega gospoda v Ilirsko Bistrico. Potoma prenočil je menda v Povirju. Drugo jutro ostane zgodaj in gre dalje. Kar pride do železne ceste. Tu pa najde pot zaprto, v znamuje, da se bliža vlak. Ali se mu je mudilo ali kaj, revež je hotel vendar le dalje, ter je najbrže pod tramom, ki je pot zapiral, hitel čez železnično progo. Ali — sam Bog vé zakaj in kako — se je li revežu zdrsnilo do je padel, ali je zadel kam z nogo, vlak ga dojde in vsega zdrobi! Kos roke, pravijo, peljal je vlak nekaj sto metrov dalje, zamotan okoli koles. Dobili so le klobuk cel. škornje oboje, kos sukna in v tej nekaj denarja, v pričevanje, da ponesrečeni je bil v resnici isti in ne drugi. Ostanke telesa tu in tam najdene, pokopali so v Povirju.

Pač žalostna in strašna smrt! „Nagle in neprevidene smrti reši nas o Bog!“

Zgodnja spomlad! Po Krasu je sadno drevje vse v cvetju. Če deževje preneha in megla, bo sadja polno; le malo premrzlo je. Sploh kaže dozdej vse lepo in letošnja spomlad je za celi mesec naprej od drugih let. V osmih dneh je vse zeleno. Narava vrgla je od sebe zimsko odejo in se preoblaca v krasno, zeleno-cvetočo oblačilo.

Novi železni most čez Boko pri Bovcu zgradijo še to leto.

Pri Čezsoči popravljajo mostove čez Sočo in Koritnico.

Pri Logu prevrtajo v gori blizu Mangarta kanal, po katerem se bode odtekala voda iz Rabeljskega rudnika.

Cesto iz Soče v Trento so te dni pričeli nadalje izdelovati. Cesta v Log se dokonča to leto.

Nesreča. Na Dolgi njivi nad Solkanom sta se cvetno nedeljo kopala v Soči dva popotnika. Jednega je odnesla deroča voda, ter ni o njem ne duha ne sluha. Bog se ga usmili.

V Ločniku so ustanovili kmetijsko društvo za pospeševanje kmetijstva.

V Ogleju je razpisana služba občinskega zdravnika. Plača 1600 fl.

V Moši je strela ubila dve govedi posestnika Rijavca.

Trst-Istra.

V Barkovljah je padel — najbrže v pijanosti — Edvard Luzzatto v morje. Dva Slovenca sta ga izvlekla iz morja. V zahvalo pa laški listi poročajo, da so ga Barkovljani napadli in vrgli v morje. Lepa hvaležnost.

Deček padel s strehe. 11 letni Karol Devetak v Trstu je lovil mačke po strehi. Hkrati se je dečku spodletelo, ter je padel s strehe 3 nadstropja visoke hiše. Malo je upanja, da ozdravi.

Vrnitev morilca. V Trst so pripeljali vojaškega begunca Skerla, ki je lani po zimi umoril svojo ljubo. Iz bolnišnice je pobegnil, a vlovili so ga v Genovi in sedaj premišljuje svoj zločin za železnim zapahom.

Samomor. Predvčerajšnjem so našli v gozdju, nahajajočim se ob stari openski cesti, na močnem drevesu visečega obešenca. Iz delavske knjižice, ki jo je imel samomorilec, konstatovano se je, da je pokojnik 28-letni duinar Anton Valentinčič iz Deskel. Ni znano, kaj je gnalo mladeniča v smrt, kajti telesno je bil brzkone zdrav, službo je imel, v žepu se mu je našlo preko 30 gl. denarja, oblečen je bil povsem na novo, torej je živel gotovov rednih odnošajih.

Užigalice družbe sv. Cirila in Metoda ima glavni zalagatelj g. veletržec Perdan to dobo toliko v kupčiji, da je najobsežnejim naročbam postreči v stanu. Ker je družbi do danes po njega rodoljubni požrtvovalnosti došlo ob užigalicah vže 300 gl. dohodkov, priporočamo tem potom te družbine priznane izborne užigalice slovenskemu občinstvu.

Božjeropsko zločinstvo. Dne 10 t. m. proti polu 11. uri zvečer je šlo v Zagrebu nekaj kmetov mimo cerkve Sv. Duha. Ker so videli ob oknih, da je cerkev razsvetljena, hoteli so pogledati, kaj da je. Vrata so bila zaklenjena. Skozi ključavnico so videli pri velikem altaru dva moža. Priključali so cerkvenika, kateri je odprl cerkev. Zločinca sta skušala ubežati skozi žagrad, kar se ja jednemu posrečilo, drugega, Josipa Ladiša, so prijeli. Star je 22 let, kmet iz Bizeka pri Borčiču. Zločinca sta cerkev kar opustošila. Vsa razpela sta potrgala z altarjev, preproge, blazine, prte raztrgala. Tabernakelj sta ulomila, ciborij in mostranco sta tresila ob zid. Iz zastave sta izrezala podobo sv. Florijana. Iz orgelj sta izdrla klavijaturo in raztrgala knjige na koru. V žagradu sta ulomila vse omare, vrgla mašna oblačila ven, in pokvarila mašne knjige. Vkradla nista ničesar, samo pokončevala. Zakaj da sta to storila, se ne ve. Vjeti Ladiš neče povedati ničesar.

Nenavaden dogodek. V Melniku je umrl tamošnji profesor trgovinske šole g. Jaroslav Pavliček v starosti 30 let. Prav pred svojo smrtjo, dne 22. januarja t. l. dopoldne, dal se je zavarovati pri Banki „Slaviji“ v Pragi za 1000 gl. Banka „Slavija“ sprejela je zavarovalno pogodbo, ki stopila v veljavo z gorenjem dnem ob 12 uri opoldne in prav tistega dne ob štirih popoldne je naglo umrl profesor Pavliček. Kakor razvidno iz zahval, ki jih je poslala mlada vdova po čeških listih, izplačala ji je „Slavija“ takoj brez najmanjših ovir in brez vsed odtegljajev vso zavarovano svoto.

Amerikanski opomin, katerega naj si vzamejo k srcu mlačni naročniki! Neki amerikanski list prinaša ta-le opomin: Ako je kdo v denarnem pogledu tako umazan, da uporablja svojo bradavico, ki jo ima na zatilniku, za gumb na vratniku, samo da mu ni treba kupiti gumba; ako po noči ustavi uro, da se mu prenaglo ne izgubi stroj; ako piše brez pik in črt, samo zato, da bi prihranil črnila; ako obdeluje grob svoje matere liki polje ter sadi na njem zelje in krompir; tak umazan človek je vendar še pravi kavalir v primeri z onim, ki pravočasno ne preplačuje časopisov, ali jih sprejema po dva ali tri mesece, a jih potem, ko bi trebalo plačati, pošilja nazaj z opomnjo: „Ne vsprejem!“

Zlata roža. Morebiti bo katerega izmed bralcev „Prim. Lista“ zanimala posebna slovesnost na 4. postno nedeljo v Rimu. Na to nedeljo, „laetare“ imenovano, blagoslovi sv. Oče, opravljen v slovesna papeška oblačila, zlato rožo. Blagoslovna molitev kaže Kristusa, ki samega sebe v Visoki pesmi 2. 1. imenuje „cvetlico na polji in lilijo v dolinah“. Po molitvi mazili sv. Oče rožo z balzomom, potrese jo z mošusevim prahom, jo pokadi z kadilom in položi na oltar, kjer leži mej sv. mašo. V 12. stoletju jo je sv. Oče sam nosil in sicer v levi roki, pri procesiji po sv. maši.

To blagoslovljeno zlato rožo pošlje sv. Oče navadno kaki katoliški kraljici. Papežev poslanec jo izroči s posebno obredno molitvijo, ki se glasi: „Sprejmi rožo, ki pomenja veselje obeh Jeruzalemov, vojskujoče se in zmagujoče cerkve, ki kaže vsem kristjanom ono najlepšo rožo, katera je veselje in krona vseh svetnikov. Sprejmi jo, Tvoje veličanstvo, ki je imenitno, mogočno in krepostno, da je Gospod naš Jezus Kristus še bolj požlahtni, enako roži, vsajeni pri mnogih studenih vodah; to milost naj Ti podeli po svojem neskončnem vsmiljenju Oni, ki je trojni in edini na veke. Amen!“ — Kedaj je sv. cerkev začela to navado, ni gotovo; cerkveni pisavci pravijo, da za časa Inocencija IV.

Saj vse hitro pozabim. Sicer pošten mož je imel slabo navado malovredne knjige in brezverske časnike brati. Enega dne ga njegova dobra žena prosí, naj to opusti. „E, kaj pa je to tako hudega, se izgovarja mož, saj vse hitro pozabim, kar berem.“ — Oče! pravi na to slučajno navzoča hči, kaj smo pa jedli v nedeljo? Sè začudenjem gleda oče svojo hčer in ne ve, kaj bi ji na to nepričakovano vprašanje odgovoril; slednjič pa pravi, da se ne spominja več tega. Dobro, ljubi oče, pravi nato modra hči. Vi se ne spominjate več kaj ste jedli, in vendar vas to živi in hrani, ali ni morebiti s knjigami in časniki ravno tako?

Ta priprosti, vendar dobri odgovor, dobrega moža osupne in pretrese. Spoznal je, da hči ni govorila sama iz sebe, ampak od Boga navdihnjena. Zato je pustil slabe knjige in časnike in bral v prihodnje le dobre katoliške.

Če prav človek ne obdrži natanko v spominu vsebine slabih knjig in časnikov, deluje vendar tako berilo kakor strup na njegov duh in mišljenje in zaduší končno vse dobro in plemenito v človeku.

Listnica vredništva. G. Prim. na V.: Žalibog došlo prepozno. Prihodnjič prosimo, da nam pošljete za časa. Srčno Vam bodemo hvaležni.

Modri izreki.

Razum brez vere je sidra na kopnem, palica na morju.

Ljubezen ima dvoje peruti: desna je ljubezen do Boga, leva ljubezen do bližnjega; le z eno perutnico ni mogoče zleteti v nebo. (Sv. Bernard).

Bog potrpi zato na tem svetu z brezbožnežem, ker ima celo večnost čas, kaznovati ga. (Tertuljan).

Za pravo ponižnost je potreba čelvernega: svet zaničevati, nobenega človeka zaničevati, samega sebe zaničevati, in zaničevanje zaničevati. (Sv. Filip Neri).

Kaj je nečimernost? Nečimernost je

nespameten malik, kateremu daruje človek potrebno, da doseže nepotrebno; zato ste pomanjkanje in nečimernost dostikrat združena.

Omara brez ključavnice ne hrani zakladov; vedno odprta usta naznanjajo prazno srce.

Igrati se pravi svoje blago v morje metati in je na obrežju zopet zbirati.

Posvetnost in čednost je dvoje uteži v isti tehni; prva ne more vzdigniti se, ako druga ne gre doli in narobe.

Hvala je kakor vino: krepča namreč moč, dokler ne opijani.

Kakor dobivajo sladki med čebele iz grenkega timijana, tako najdejo pobožni kristijani sladka tolažila v kupi britkosti.

Eno goršično zerno valje ima večjo moč, kakor en cent želja.

Odgovorni vrednik in izdajatelj J. Marušič.

Lastnik: Konzorcij „Primorskega Lista“.

(Načelnik J. Golob v Podgori.)

Tiska Hilarijanska tiskarna.

Prihodnja številka „Primorskega Lista“ izide dné 1. maja.

Cerkven glasbe!

Toplo moramo priporočati preč. duhovščini in g. orgljavcem najnovejše skladbe g. Ign. Hladnik.

Te skladbe obsegajo čveteroglasno mašo, več „Tantum ergo“ in Asperges.

Vsi trije zvezki stanejo 1 gl. 50 kr. Cena je primeroma izvrstno vglasbenim skladbam jako majhna.

Naročbe sprejema

Ign. Hladnik

skladatelj

Novomesto (Dolenjsko).

Slamnike!!

Vsakovrstne oblike, najnovejše mode, iz domače in tuje slame, izdeluje, popravlja stafira in prodaje na drobno in debelo po najnižih cenah

Ivan Hribar

v Ihanu p. Domžale

Prvi fotografični zavod

Antona Jerkiča

v Gorici

poleg škofije prevzame vsa v fotografično stroko spadajoča dela.

Neprekosljivo dela jamči.

Cene poštene.

Vinarsko in sadjarsko društvo za Brda

naznanja da je otvorilo društveno zalogo brskih vin v ulici Barzellini. V zalogi se dobivajo poleg pristne rebule tudi razna domača črna vina. Za pristnost se jamči.

Trvdka

Drašček & Cecchini

v Gorici morellijeva ulica št. 32

priporoča sl. občinstvu bogato zalogo šivalnih strojev vsake vrste, katere tudi na mesenčne obroke odaja.

Naročila sprejema tudi **P. Drašček**, trgovina z jestili via Duomo št. 2.